بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިންމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2020/HC-A/147
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އޭޖެންޓްސް އެންޑް ޓޫއަރ އޮޕަރޭޓަރސް (މަޓާޓޯ)
- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:** އަލީ ނިޒާމް، ގ. [illegible] / މާލެ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ޤާނޫނުތަކުން ނުވަތަ ގަވާއިދުތަކުން ނުވަތަ ސަރކިއުލަރ ކޯޓުގެ ޝަރުތުތަކުގެ އިދާރީ ބާރުގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނާ

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

ނިމުނު ތާރީޚް: 08 ޞަފަރު 1445
24 އޯގަސްޓު 2023

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

28 ޛުލްޙިއްޖާ 1441

18 އޮގަސްޓް 2020

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 4710/Cv-C/2018
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ޤާނޫނަކުން ނުވަތަ ގަވާއިދަކުން ނުވަތަ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ސަރކިއުލަރތަކުގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ދަށުން ކަނޑައެޅިފައިވާ މައްސަލަ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 27 ނޮވެންބަރު 2018
- ނިމުނު ތާރީޚު: 16 ފެބްރުއަރީ 2020

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ކޮލޯފްސް އެސްޓޭޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އެންޑް ރިސޯޓްސް ޕްރައިވެޓް

ލިމިޓެޑް (ޕީވީޓީ)

ވަކީލް: އަލްއުސްތާޛު އަޙްމަދު ޝަރީފް ޢަބްދުއްރަޙްމާން، ސަރަޙައްދު

/ މާލެ

އިސްތިއުނާފުގެ ޢަމަލުކުރި ފަރާތް

ޢަލީ ނިޝާން، ގ.ކުރުމްބާގެ / މާލެ

ވަކީލް: އަލްއުސްތާޛު އިސްމާޢީލް ވިސާމް، މ.ނަރުގިސްމާ / މާލެ

މަޒުމޫނު - ޤާނޫނަކުން ނުވަތަ ގަވާއިދަކުން ނުވަތަ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ސަރކިއުލަރތަކުގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ދަށުން - ކަނޑައެޅިފައިވާ މައްސަލަ - ޤާނޫނު ނަންބަރު: 23/2010 (ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ އެއްވަނަ މާއްދާގެ އިޚްތިޞާޞް - (principal of territoriality) - ޝަޚްޞީ އިޚްތިޞާޞް (personal jurisdiction) - ޤާނޫނުތަކުގެ ބޭނުން ކުރުމުގައި (conflict of laws) ޤާނޫނީ ގޮތުން އިޚްތިލާފުވުން އަދި (Private international law) - ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް - ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ ދަޢުވާއެއް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭތޯ ބެލުމަށް - ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2010 ގެ ދަށުން ކޯޓުތަކުގެ އިޚްތިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔު، [illegible] ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝަރްމީލާ އަދި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ތާއިދުކުރައްވައެވެ.

މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށްބުނެ، [illegible] އެސޯސިއޭޝަން [illegible] [illegible][1] ([illegible]) (މީގެ ފަހުން "[illegible]" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް") ގެ ފަރާތުން އެ ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ [illegible] ދަޢުވާއެކެވެ. މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތަކީ [illegible] [illegible] / އަލީ ނިޔާޒް[2] (މީގެ ފަހުން "އަލީ ނިޔާޒް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާފަރާތް") އެވެ.

މައްސަލައިގެ ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

2. އަލީ ނިޔާޒް އާއި [illegible] "[illegible]" [illegible] 50 [illegible] 27 ފެބްރުއަރީ 2016 ގައި އެއްބަސްވެފައި ވެއެވެ.

3. މިއެއްބަސްވުމުގެ 3.04 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] އަލީ ނިޔާޒްއާއި [illegible] [illegible] އަދި [illegible]

---

[1] T/2005/62/30

[2] A103005

ނިސާންގެ ވޯޓުއެއްކަން އެނގޭ ގޮތަށް ކުންފުނީގެ ދޫކުރެވޭނީކަމަށް އެއްބަސްވުމުގެ 3.05 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

4. ބުނެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަލީ ނިސާން 2016 މާރިޗު މަހުގެ ތާރީޚުގައި "އަލަން" ޗެއާމަން އަފްރާޒުގެ "ވިކްއެންޖް އިންޖިނިއަރިންގް" ގްރޫޕްކޮށްގެން ތައްޔާރުކުރެވުނު އެގްރީމެންޓް ތަކެއްކުރިއްޖެއްޔާ "ބަލާނީ" ގެ ވޯޓުއެއް ("ކޮމްޕެނީ ވޯޓު") ނަގާ، އެ އެގްރީމަންޓް ސޮއިކުރުމަށްފަހު ހުށަހެޅިފައިވެއެވެ.[3]

5. މިސާރާތުކުރުމުން އެގްރީމަންޓް 2018 މާރިޗު މަހު ޖަނަވަރީ ތާރީޚުގެ މުއްދަތުގައި ބޭނުންވާ "އަލީ.ޖީ.ބީ ކޮރިޓްސް" ފައިސާގެ ބޭނުމުގައި ތައްޔާރުކުރެވުނު "ކޮންޓްރެކްޓް ފައިނޭންސް" ގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި އަލީ ނިސާންގެ ހުއްދަ ނެތި މަޖްލިސް އިން ސޮއިކުރުމާއިގެން އަލީ ނިސާން ބުނެއެވެ.[4] އަދި މިޖެހޭ އަލީ ނިސާނުގެ ނިސްބަތުން "އެޗް.ޖީ.ރިޔަލް ދަރިޖެސް" ހޯލްޑިންގް، ކޮންޓްރެކްޓް މިން ދަފަތުގެ އަލީ ނިސާނުގެ ވަނަން ޙައްޤުވާ، މަޖްލިސްގައިވާ ފޮޓޯކޮޕީގެ ބޭރުން އަލީ ނިސާނުގެ އެގްރީމަންޓު ކޮށެއްކަން ސާފުކުރާ ގޮތަށް އެމްޖެހި ސޮއިކުރުމާއިގެން ގާނޫނީ ނަޒަރަކުން: 23/2010 (ކޮމްޕެނީގެ އެއްގޮތް އުސޫލުން ރަޖިސްޓްރީކުރާ ގާނޫނު) (މިގޮތުން "ކޮމްޕެނީ ގާނޫނު") ގެ 14 ވަނަ މާއްދާ ހުށަހެޅި ކަމަށް ޚިލާފަށް ކުރެވުނު އެއްޗެއްކަން އަލީ ނިސާނުގެ ފަރާތުން ބުނެއެވެ. އަދި މިއެގްރީމަންޓް އެގްރީމަންޓާއިޚިލާފު އަލީ ނިސާނުގެ ހުއްދައެއް ނެތި އެގްރީމަންޓް ސޮއިކުރެވިފައިވާކަމަށް ބުނެއެވެ.

6. އެމައްސަލަތަކާ އަލީ ނިސާނަށް ވިޔަސް 2018 ވަނަ އަހަރު ފެށި މަހުގެ ތާރީޚުގައިކަމަށްވާއި، އެހެނިހެން ޙިސާބުން އަލީ ނިސާނުގެ ޙައްޤުތަކަށް ބަދަލު ހުށަހެޅުމަށް މަޖްލިހެއް ވާނަމަ ދެއްކިކަމަށް ޢިލްތިމާސް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މަޖްލިހުގެ އެދުމުގައިކަން އެ އެގްރީމަންޓް އަވަސް އެގްރީމަންޓުގައި ހުށަހަޅައި (ex post facto) 2018 ޖުލައި 30 ވަނަ

---

[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ދަޢުވާ ފޮތުގެ S-1

[4] ސިވިލް ކޯޓުގެ ދަޢުވާ ފޮތުގެ S-3

ދުވަހު 10،000ރ. (ދިހަހާސް ރުފިޔާ) ދެއްކުމަށް މަޙްކަމާ ކޮމިޝަނުން ނިންމާފައިވާ ގޮތުގައި މިކޮމިޝަނުން ކަނޑައަޅާ ސަބަބުތަކާއި ޤާނޫނީ ނިޒާމު މުއައްސަސާގެ ރިޕޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން އަދި ނިސްބަތްކަމަށް އެންގިއެވެ.[5]

7. އެންމެހައި ކަންކަމެއްގެ ދުވަސްވަރުގައި ފަހުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ވަޞީލަތް ފިޔަވައި މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން އިންކާރުކުރަނީ، އެހެނިހެން ރިޕޯޓް ކުރިން ހުށަހެޅިފައިވާ އަދި ނިސްބަތުން އެންގުމަކާއި، ނަމަވެސް އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި ރިޕޯޓް ކުރިން ހުށަހެޅިފައި އަދި ނިސްބަތުގެ ފަރާތުން ނުހުށަހެޅި ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދި ނިސާން ސިވިލް ކޯޓަށް ދެއްވާ ހުކުމް ކުރެއްވިއެވެ.

8. ސިވިލް ކޯޓުގައި އަދި ނިސާން މަޖިލީހުގެ މުއައްސަސާ ދެމެހެއްޓުމަށްޓަކައި އަދި ނިސާން އާއްމުކޮށް ހުކުމް ކުރަން އެންމެ ފަހުގެ ބްރޯޑްކާސްޓް ޗެނަލް "އަވަސް" ޗެނަލްގެ "ވީކެންޑް އިންޓަވިއު" ޕްރޮގްރާމް އަދި ނިސާން ޖެހިފައިވާ 2016 މާރިޗު 10 ވަނަ ދުވަހު ސްޓޭޓްމަންޓް ކޮމިޝަނުން ޖަހާ، 2018 މާރިޗު މަހު ޖަހާފައި ވިދާޅުވި ބްރޯޑްކާސްޓް "އައި.ޖީ.އީ ބްރޯޑްކާސްޓް" ޗެނަލްގެ ފެށުނު ފަހު ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ބުނެފައި ޖެހިފައިވާ "ވޯޓިން ފެސިލިޓީ" ގެ 6 ވަނަ މަރުޙަލާގައި މަޖިލީހުން އަދި ނިސާންގެ ހުއްދަ ނެތި އަދާކުރުމުގައި ނުވަތަ ނަގާފައިވާ ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނުގެ 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން އިސްތިސްނާ ދެވިފައިވާ ޖޫރިމަނާ އަދަދު ހުށަހެޅި އަދި ކަންކަން ޖަވާބުދާރީ ހުށަހެޅުމުގެ އަދަދުތަކާއި ބެހޭ ނަގައިދިނުމުގެ އަދަދުތައް ބުނެފައެވެ. އަދި ނިސާންގެ ފަރާތުން ކަނޑައަޅާ ދައުލަތުގެ ބަލައިގަތުމުގެ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

9. މިގޮތުގައި އަދި ނިސާންއާއި މަޖިލީހާއި ދެމެދު ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި ގުޅިގެން ފަހުން އެގޮތް ކަންކަމާއި، ދައުލަތުގެ ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއް ވުޖޫދުވެފައިވާ ސަބަބަކަށް ފާހަގަކޮށް ބުނެއްވި، އަދި

---

[5] ސިވިލް ކޯޓުގެ ޙުކުމުގެ ޞަފްޙާ 6

ނިޝާނުގެ ޤާނޫނީ ހައްޤު ގެއްލިފައިވާކަމަށް ބެލެވޭނެ ސަބަބެއް ނެތްކަމާއި، އަދި ނިޝާނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ނިޝާން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަދި ނިޝާނަށް ދޫކޮށް [illegible] -/10،000ރ. (ދިހަހާސް ރުފިޔާ) އަދި [illegible] އަދި ނިޝާނަށް [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ނިންމާފައިވެއެވެ.

10. [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ދަޢުވާއާ އަދި ނިޝާނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުގެ [illegible] [illegible] އަދި ނިޝާނުގެ އިސްތިއުނާފު [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/142 ގެ މައްސަލައިގައެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމިގޮތް:

11. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 4710/Cv-C/2018 ގެ ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ތަފްޞީލް ބަލާއިރު، އެ ދަޢުވާ ނިންމާފައިވަނީ؛

> "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ނިޝާން (ދިވެހި [illegible] [illegible] ކާޑު ނަންބަރު A103500) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] 2016 ވަނަ އަހަރުގެ 10 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] 2018 ވަނަ އަހަރުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" ގެ 6 ވަނަ [illegible] އަދި ނިޝާނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ޤާނޫނު ނަންބަރު T/2005/62/30) [illegible] [illegible] އަދި ނިޝާން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ޤާނޫނު) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ނިޝާނުގެ ޤާނޫނީ ހައްޤު ގެއްލިފައިވާކަމަށް ބެލެވޭނެ [illegible] [illegible] ނެތްކަމާއި،

ޢަލީ ނިޝާންގެ ފަރާތުން މި ދަޢުވާގައި ހުށަހަޅާ އެދިފައިވާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ޢަލީ ނިޝާން އާއި ވޮލްކިވިޝް އިންޓަނޭޝަނަލް އާރް ޖޭ ކޮންސްޓްރަކްޝަން އޭޝިއާ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ބްރާންޗް) އާ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޢަލީ ނިޝާނަށް ދޭން އެއްބަސްވެފައިވާ -/10،000ރ. (ދިހަހާސް ރުފިޔާ) އަދި ވޮލްކިވިޝް އިންޓަނޭޝަނަލް އާރް ޖޭ ކޮންސްޓްރަކްޝަން އޭޝިއާ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ބްރާންޗް) ގެ ފަރާތުން ޢަލީ ނިޝާނަށް ދައްކަންޖެހޭ ކަމަށް ތަކުރާރުކުރަމެވެ،

ބުނެވިދިޔަ -/10،000ރ. (ދިހަހާސް ރުފިޔާ) ޢަލީ ނިޝާނަށް ދިނުމުގެ މުއްދަތު 16 ފެބުރުއަރީ 2020 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 01 (އެކެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ސިވިލް ކޯޓުން ދަޢުވާ ކުރެވުނު ވޮލްކިވިޝް އިންޓަނޭޝަނަލް އާރް ޖޭ ކޮންސްޓްރަކްޝަން އޭޝިއާ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ބްރާންޗް) އަށް އަންގައި ޙުކުމް ކުރަމެވެ."

މި ފަދައިން އިސްތިއުނާފު ނިމުނު ގޮތުގެ ތަފްޞީލު އެނގެން އޮތެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ވާޞިލްވި ސަބަބުތައް:

12. މަތީގައި ބަޔާން ކުރެވުނު ނިންމުން ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ އަންނަނިވި ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން ކަމުގައެވެ.

12.1 - ދަޢުވާ އުފުލާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓަކީ ޢަލީ ނިޝާން ސޮއިކޮށްފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓެކެވެ. އެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި "އޭޖެންޓް ކަމުގައިން" އެކަމަށް. މިކަމަށް މައްސަލައިން ދިފާޢުނުކުރެވިފައިވާކަން.[6]

12.2 - ޢަލީ ނިޝާން އާއި ބަނގްލަދޭޝް ޤައުމީ ޑޮކިއުމެންޓް ރަޖިސްޓްރީގައި ދެމެދު ދަޢުވާގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓް ގެ އެއްބަސްވުމެއްވެފައިވާކަން. އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޢަލީ ނިޝާނަށް ދޭން ޢަލީ ނިޝާން އާއި ބަނގްލަދޭޝް ޤައުމީ ޑޮކިއުމެންޓް ރަޖިސްޓްރީގައި ދެމެދު ވެފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓް ސާބިތުވާކަން.[7]

12.3 - ދަޢުވާގައި ބުނެފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓް ވޮލްކިވިޝް ފަރާތުން ބާޠިލުކޮށްފައިވާކަމުގެ ދަލީލެއް ހުށަހަޅާފައިނުވާކަން.[8]

12.4 - މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދަޢުވާގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓް ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ ޝަރުޠުތަކާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމަށް ދިނުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާކަން ޢަލީ ނިޝާނާއި މަޤާމުގެ ޒިންމާއާއި ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކުގެ ތެރެއިން ސާބިތުވާކަމަށް އެނގެން އޮތުން.[9]

---

[6] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގެ ނަންބަރު (ހ)

[7] އެ

[8] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގެ ނަންބަރު (ނ)

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގެ ނަންބަރު (ރ)

12.5- ދަޢުވާގައި ބުނެފައިވާ ފަދަ މަޖިލީހުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް އަދި ނިސްބަތްވާ މަރުޙަލާ އާއި ދުވަސް އެއްބަސްވުމެއް ވޭތުވެފައިވާތީ. އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަދި ނިސްބަތް ގޮތް ފުރިހަމަކުރުމަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ އިންވޮއިސްއަށް މަޖިލީހުގެ ގޮތުގައި ފައިސާދައްކަވާފައި އެފަދަ ފައިސާ ދައްކަވާފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައެވެ.[10]

12.6- މަޖިލީ އާއި އަދި ނިސްބަތްވާ ދުވަހު އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގައިވާގޮތުން، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިއަކީ އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާ އަދާކުރަމުންގެންދިޔަ ކުންފުނިން ކުރިއަށްދާނެކަމުގައި ނުވަތަ ކުންފުނީގެ ޙައްޤުތައް އަދާކުރުމަށްވުރެ ނުކުތާތަކެވެ.[11]

12.7- މަޖިލީ އާއި އަދި ނިސްބަތްވާ ދުވަހު ވަކި ގޮތަކަށް ޙައްލުކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގެ ބާރުވެރިއޭ، ދަޢުވާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނީ ސަބަބުތަކާއި މިފަދަ އަމުރެއް ކުންފުނީގެ ޙައްޤު އެ ފަރާތަށް ދެވިދާނެ ކަމުގެ ޝަރުޠުފުރިހަމަވާކަމަށެވެ.[12]

12.8- މަޖިލީ އާއި އަދި ނިސްބަތްވާ ދުވަހު އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގައިވާގޮތުން، ދަޢުވާގައި އަދި ނިސްބަތް ކޮށްދޭން އެދިފައިވާ ގޮތުގެ ބަދަލުގައި ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަބަބުތައް ނެތެވެ.[13]

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

13. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމެވުން: 4710/Cv-C/2018 ގެ ޝަރީޢަތް ނިންމަވާފައިވަނީ ޝަކުވާ އަދި ޖަވާބު ހުށަހަޅާފައި ހުރިގޮތުން ބަލާއިރު، މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން ތިރީގައިވާ ނުކުތާތަށް ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ބަޔާނުގައި ދެއްކެވި ހުއްޖަތުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ވާހަކަ ދައްކަވާފައެވެ. މިގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:

13.1 ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ: Principle of Territoriality of Intellectual Property Rights

(ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ޓެރިޓޯރިއަލިޓީ އޮފް އިންޓެލެކްޗުއަލް ޕްރޮޕަޓީ ރައިޓްސް) ގެ މަބްދައަށް ބިނާކޮށް

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅި ޤާނޫނީ ނުކުތާއާމެދު ގޮތެއް ނިންމަވައިނުދީ، ފާހަގަކުރި

ޤާނޫނީ ނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން ނޯޓް ނިންމުމުގައި ޝަރީޢަތުން ނިންމަވާފައިވާކަމުން ހުކުމަކީ ނުކުތާއެވެ.

13.2 ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ: Principle of Territoriality of Intellectual Property Rights

(ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ޓެރިޓޯރިއަލިޓީ އޮފް އިންޓެލެކްޗުއަލް ޕްރޮޕަޓީ ރައިޓްސް) އާ ގުޅޭގޮތުން

---

[10] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ގެ ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމުގެ ނުކުތާގެ (ހ)

[11] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ގެ ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމުގެ ނުކުތާގެ (ށ)

[12] އެވެ

[13] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ގެ ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމުގެ ނުކުތާގެ (ނ)

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކަށް އިޖުރާއީ ނުކުތާއާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގައި އަދި މައުޟޫޢީ ގޮތުން މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

13.3 **ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ:** [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] (finding of facts) [illegible] [illegible] [illegible] (license) [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުތާއެވެ.[14]

13.4 **ހަތަރުވަނަ ނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގައި [illegible] އަދި އެފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] ނުކުތާއެވެ.

13.5 **ފަސްވަނަ ނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަ ނިންމުމުގައި "އެގްރީމަންޓް އޮން ދި ޓްރޭޑް-ރިލޭޓެޑް އެސްޕެކްޓްސް އޮފް އިންޓެލެކްޗުއަލް ޕްރޮޕަރޓީ ރައިޓްސް" ގެ 48 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުން ނިންމާފައިވާކަމަށް ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތައް

14. އިސްތިއުނާފުގައި ފަރާތުގެ ނުކުތާގެ [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިޖުރާއީ ނުކުތާގެ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] އިޖުރާއީ ނުކުތާ [illegible] Principle of Territoriality of Intellectual Property Rights ގެ [illegible]

---

[14] [illegible] 06 [illegible] 2022 [illegible]

ބިނާކޮށް ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ ދަށުންކަމަށެވެ. މިގޮތުން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދައުވާކުރާއިރު ކުރަންޖެހެނީ ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] އޮވެގެންކަމަށެވެ. [illegible] ފަރާތުން ދައުވާގައި ބުނާ ފޮތް ލޯންޗްކުރީ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޤާނޫނު [illegible] އެ [illegible] އިންފްރިންޖްމަންޓެއް ކަމަށް [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ [illegible]. ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible]. ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

15. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދެވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ވާހަކަ ދައްކަމުން ބުނެފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 1 ވަނަ މާއްދާގައި ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކޮޕީރައިޓާއި އެއާއި ގުޅޭ އެހެނިހެން ހައްޤުތައް ހިމާޔަތްކޮށްދިނުމާއި އެފަދަ ހައްޤުތައް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 1 ވަނަ މާއްދާގައިވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގައި ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކުން [illegible] [illegible]. މިގޮތުން "ޓްރިޕްސް އެގްރީމަންޓް"ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުން [illegible] ކޮޕީރައިޓް [illegible] ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

16. އިސްތިއުނާފީ ތިންވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ވާހަކަ ދައްކަވުން ބުނެފައިވަނީ ކްރިއޭޓިވް ކޮމޮންސް ލައިސަންސްގައިވާ ޝަރުތުތަކަށް ހިލާފަށް ކުރުމެއްގެ ސިވިލް ކޯޓުގެ އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ލައިސަންސްގެ އޮތް [illegible] އާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ނިސްބަތުން [illegible] [illegible] 2018 ޖޫން [illegible] [illegible]. އެހެންނަމަވެސް [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި [illegible] 2018 މާރިޗު މަހު [illegible] [illegible] 2018 ޖޫން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ނިސްބަތުގެ [illegible] [illegible].

17. އިސްތިއުނާފީ ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ބުނެފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] އަދި ނިސްބަތުގެ [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] -/10،000ރ (ދިހަހާސް ރުފިޔާ) ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 31 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އަދި މާލީ ބަދަލުގެ [illegible]. އެހެންނަމަވެސް އަދި ނިސްބަތުގެ ކޮޕީރައިޓް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންނަމަވެސް ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] އަދި ނިސްބަތުގެ

ސިވިލް ކޯޓުގައި ކުރި ދަޢުވާއަކީ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވުމަކަށްޓަކައި އުފެދުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމުގެ ދަޢުވާއެއް ނޫންކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވެ ބަދަލު ހޯދުމަށް އުފުލައިފައިވާ، އެފަދަ ބަދަލެއް ހޯދުމަށް އުފުލައިފާކަމަށްޓަކައި ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ޝަރީޢަތުން ނޫންކަމަށެވެ.

18. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަސްވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމައިދީ، agreement on the trade related aspects of the intellectual property rights ގެ 48 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ދިވެހީންގެ މަޞްލަޙަތު ނަގާހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު ނުދޭކަމަށްޓަކައިވާކަމަށެވެ. މަޖިލީހުން އުފުލައިވާ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު އިސްތިހާރުކުރެއްވުމުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދިވެހީންގެ މަޞްލަޙަތު ހަމަޖެހިފައިވާކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެކަމާއި ގުޅޭގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމައިދީ އެއްވެސް ގޮތެއް ކަނޑައެޅުއްވުމެއްނުވާކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އުފުލި

19. އިސްތިއުނާފުކުރި މައްޗާގެ ފަރާތުން މިމައްސަލާގައި އުފުލައިވަނީ ޤާނޫނުގައި ހިނގާކަމަށްޓަކައި ކޮޕީ ރައިޓް އިންޓެލެކްޗުއަލްގެ އަމަލުގެ މައްސަލަ ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2010 (ކޮޕީރައިޓާއި އައްޔަށް އެހެނިހެން ބައްޓަންކުރެވޭ ޤާނޫނު) ނިޔަލަށް ހިމާޔަތްކުރެވޭ ތަކެތި، އެފަދަގޮތުން ޝާއިޢުކުރެވިފައިވާ ހުއްދަ ދީފައިވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ހިމާޔަތްތަކުގައިވާ އިސްތިސްނާތަކުން ޤާނޫނުގެ 1 ވަނަ މާއްދާއި (Principle of Territoriality of Intellectual Property Rights ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ޓެރިޓޯރިއަލިޓީ އޮފް އިންޓެލެކްޗުއަލް ޕްރޮޕަޓީ ރައިޓްސް) އާ ޚިލާފުކަމަށާއި، އަދި އެފަދައިން ނިންމާފައިވަނީ ހުކުމްކުރާ ކުރިއަށް ކޯޓުން ބަލައިގަންނަވާ ފަރާތުން ރަނގަޅަށް ބައްލަވައިގަތުމަށްޓަކައި ހިމާޔަތްތަކުގެ ތަފްސީލުތަކަށް، ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާއިން ޙައްޤުތަކުގެ ބަދަލުވުމާއި އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރަނީ ހިމާޔަތްތަކުގެ ފަރާތުން، އެކަމަކު ހޯދުމަށް ވަކިން ދަޢުވާކުރުމުގެ ބައެއް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން

ކަނޑައަޅާދެއްވާފައެވެ. މީގެ އިތުރުން 06 މާރިޗު 2022 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ސަރުކާރުގެ މަޖިލީހުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭ ގޮތުގެ 10.04 ގެ ގޮތުގައި އަމުރެއް އިޞްދާރުކުރަން އެދި ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަރީޢާ އަދި ކޯޓުތަކުގެ ފަތުވާ ނަންބަރު ނުދޫކުރާނެކަން ކަނޑައަޅުއްވާ ދެއްވާފައެވެ.[15]

އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތައް

20. އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ އަދި ދެވަނަ ނުކުތާގެ ކަމުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ޖުޑީޝަލް 2016 ވަނަ އަހަރު ތައްޔާރުކުރި އުފެއްދުނު އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުގެ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އަރުޒުން ރިޕޯޓު ކޮށްގެން އެކު މަޝްވަރާކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ޖަރނަލިޒަމްގެ އުސޫލަކީ ތަނަވަސް އުސޫލުތަކެއްކަމަށާއި، އެއީ ޤާނޫނީ އެކަނި އުސޫލުތަކެއްކަމަށެވެ. މިގޮތުން ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ޖަރނަލިޒަމްގެ އުސޫލުގައި ބުނަނީ ޖަރނަލިސްޓުންގައި އިންޑިޕެންޑެންޓް ހިނގާފައި އޮތްކަމަށް ވާނަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއާ ޖުރުމަކަށް އެބައިމީހުން ނުވާނެކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ސިވިލް ކޯޓުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ހިއްސާކުރުމުގައިވެސް އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުގެ އަޑުއެހުން ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ ހަމައެކަނި ޖަރީދާގައި ޝާއިޢު print ކުރެއްވި އުފެއްދުން ވަކިސަރަޙައްދެއްގައިވެސް އޮންލައިން އެޑިޝަންގެ ނުކުރާކަމަށެވެ. ކޮޕީކުރެއްވި ބޭނުންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން މިމައްސަލާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދު ބޭރުގައިވެސް ބަލައި، އެއީ އެކްސެސް ކުރެވޭތީ އެއްބަޔަކަށްވުރެން ހަމަ މިއުސޫލުން އެ އެއްބަޔަކު މެދު ދުނިޔެއަށް އާންމުކޮށް in rem ހުކުމެއްކަމުގައިވާ އެއްބަޔަކަށްވުރެން، މެދު ދުނިޔެގެ ކޮންމެ ހިސާބެއްގެ މީހުން ބަލައި އެއީ އެކްސެސް

---

[15] މިނުކުތާއާގުޅޭ ގޮތުން އަދުރެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/142 ގެ މައްސަލައިގައި ހުކުމުގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ކުރުމުން އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ފުރިހަމަ ވުމާ ހަމައަށް އެއްބަސްވުމުގެ ދުވަސް، މުސާރައާ ބަދަލު
ހަމައެކަނި ޖުމްލަކޮށްގެން ބަލައިގެން ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ނެތް ސަބަބު ނުވަތަ އެއްގޮތްވާގޮތަށްކަމެވެ.

21. އިސްތިއުނާފީ ތިންވަނަ ނުކުތާގެ ދަށުންގައި ބުނެފައިވަނީ މަޖިލީހުން ނުނެރުއްވާ މަޤާމުގައި ކާމިޔާބުކަން އަރައިގަންނަ އަމަލެއް ހިނގާފައިވާކަން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ބަޔާނު އެއް މަޖިލީހާ އެއް ބޭނުމެއްގައި ނުކުތުންކަމާއި އެހެރީން ނުކުތުން އެއްއެއް ބޭއްވުނުކަމާ ގުޅޭ ބަޔާނުކުރެވިފައި ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވާ އެއްއެއް އަދިހަ ނުވަތަ ބޭރު ގޮތަކަށް ދޫކޮށްފައިވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.

22. އިސްތިއުނާފީ ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގެ ދަށުންގައި ބުނެފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން މިނިސްޓްރީގައި ދައްކާފައި ދަރަޖަ ބޮޑުކޮށްދީފައިވާކަމަށެވެ. އަދި އެއީ އިސްތިއުނާފު ދަށުކޯޓު ފަރާތުގެ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައިވެސް ހިމެނޭ ކަމެކެވެ. އިސްތިއުނާފު ދަށުކޯޓު ފަރާތުން އެދުނު ޝަކުވާއި މަޢްލޫމާތު ބަލައިނުލައިކަމަށާއި، ކަނޑައެޅިފައި ފަހުން އިންޓަރވިއުއަކަށް އެއްބަސްވުމުން ކާބޯތަކެތި ވަޒީފާ އަދާކުރި ދުވަސް ދެއްކުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން އެ އިސްތިއުނާފު ދަށުކޯޓު ފަރާތުން އެކަމަށް ދޫކޮށް ނިންމަވާފައިވާކަމަށެވެ.

23. އިސްތިއުނާފީ ފަސްވަނަ ނުކުތާގެ ދަށުންގައި ބުނެފައިވަނީ އިސްތިއުނާފު ދަށުކޯޓު ފަރާތަށް އެފަރާތުގެ ވަކިވުން ޖެ އަދަދު -/100،000ރ. (އެއްލައްކަ ރުފިޔާ) ދެއްކުމަށް ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ ނިންމާފައިވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން އެއީ ހަމަ ހިނގާ ޚަރަދު (actual cost) ގެ ގޮތުގައި މިދައުލަތުން ދޫކުރުމުން ގޮތުގައި ނިންމާފައިވާކަމަށެވެ. އަދި މިއަދަދު ހަމައެކަނި މުސާރަ ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފު ދަށުކޯޓު ފަރާތުގެ ވަކިވުމުގައި ހިލޭ ސަބަބަކު މަސައްކަތްކުރުމުން ކަމަށެވެ. އިސްތިއުނާފު ދަށުކޯޓު ފަރާތަށް -/10،000ރ. (ދިހަހާސް ރުފިޔާ) ދިނުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އިންކާރު

ކުރުމަށްފަހު، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ވަކީލުންނަށް $5000.00 (ފަސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދިނުން މައްސަލައިގައި ދިފާއުވާން މަޖްބޫރިން މަސައްކަތްކުރަމުން އަންނަކަމަށެވެ. މިއީ imbalance އެއްކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

24. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާފަރާތުން އެދިފައިވަނީ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތުގެ cross appeal އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގައި ބައްލަވާދެއްވުމާއި،[16] އެދިގެން އެގޮތް ފަރާކުންދުވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެނެސްދެއްވުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން:

25. މިމައްސަލައާއި ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018: ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓާއި، އެމައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް މަޤާމުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި، އެންގުމުތަކާއި ގުޅިގެން ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި އެންމެހައި ލިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ފަރަގަދަ ދުށުންކުން:

26. މަޤާމުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ފުރަތަމަ ދަޢުވާގައި ބަޔާންކުރާ މައިގަނޑު ފާހަގަކޮށް، ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ޓެރިޓޯރިއަލިޓީ (principle of territoriality) އާ ގުޅޭ ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ކޯޕަރޭޝަން މައްސަލަތަކާއި ގުޅިގެން

---

[16] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/142 ޤަޟިއްޔާ

ބަލަންޖެހޭ އަސާސީ އެއް އުސޫލަކީ އެއީ ކަމަށްވުމުން، [illegible] އިން އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއް [illegible] ދަށު ކޯޓުން [illegible]. [illegible] [illegible] ނުކުތާއެއް [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] އިން [illegible].

27. ދަށު ކޯޓުން މިނުކުތާ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

> "..... ޤާނޫނު ނަންބަރު:23/2010 (ކޮޕީރައިޓާއި [illegible] [illegible] ޙައްޤުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 2 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެ ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި، އެ ޤާނޫނުގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible]."

28. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް ދަށު ކޯޓުން [illegible].

29. އަދި ނިސްބަތުގެ ފަރާތުން މިކަން [illegible] ނުކުރެއެވެ. އެފަރާތުން [illegible]، ކޯޕަރޭޝަން އަރައިގަތް [illegible] ހިނގި [illegible] [illegible] [illegible]، ކޯޕަރޭޝަން އަރައިގަތް ފަރާތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވާ ފަރާތަކާ ވީތީ، އެފަރާތުގެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުން [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޕަރޭޝަނެއް [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކޯޕަރޭޝަން އަރައިގަތީ [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ނިސްބަތުގެ ފަރާތުން ބުނެއެވެ.

30. އެހެންކަމުން، މި [illegible] މިކޯޓުން ބަލަން ޖެހޭ ސުވާލަކީ، ރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކަށް [illegible] މިމައްސަލަ ބެލުމުގެ (jurisdictional competence) އަދި [illegible] ކޯޕަރޭޝަން [illegible] [illegible] [illegible] (applicable law) ކަން [illegible] [illegible]. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްތޯ؟

31. [illegible] ފަރާތުން [illegible] (principal of territoriality) ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޤާނޫނުގެ ބާރު ހިނގާ ދާއިރާ:

32. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގައި [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] މުދަލުގެ [illegible] ކަމަށްވުމާއި، އަދި [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ނޫނީ ޤާނޫނުން އުފައްދާ [illegible] [illegible] ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގައި އޮތް މިލްކުގެ [illegible] [illegible] އަދި [illegible] ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގައި [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2021/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގައި މިއުޞޫލު [illegible] [illegible] ގޮތުގައި ބުނެފައިވަނީ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވިޔަސް، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."[17] މިހެންނެވެ.

33. [illegible] ބޭރުގައި ސަރަޙައްދުން [illegible] ޤާނޫނުގެ ބާބު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަރަޙައްދުގައި [illegible].

34. [illegible].[18] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.

---

[17] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ޕްރައިވެޓް) [illegible] [illegible] [2022] SC 46

[18] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:1/81 ([illegible] [illegible]) (ޕީނަލް ކޯޑު) ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގައި "[illegible] [illegible]

35. ދިވެހިރައްޔިތަކު ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ޤާނޫނީ ޝަޚްޞިއްޔަތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނަކާއި ޚިލާފުވެރިވުން، ޤާނޫނާއި ޚިލާފު އެއަމަލެއް ހިނގި ދާއިރާގެ ކޯޓުގެ ބެލުމުގައި ހުރި ކަމަށްވިޔަކަސް، އެކަން އެ ދައުލަތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކަށް ކޯޓުގައި ޝަރުޢީ ސަލާމަތް އިޚްތިޔާރެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކަށް ހާޞިލް ވާނެކަމެވެ. (personal jurisdiction) ކަނޑައެޅިފައިވާ ބައެއް ޤަވާޢިދު (conflict of laws) ނުވަތަ ޕްރައިވެޓް އިންޓަރނޭޝަނަލް ލޯ (Private international law) ގެ އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން، އެފަދަ ދައުލަތްތަކުގެ ކޯޓުތަކުން ބަލާނީ މައްސަލައެއް އެފަދަ ދައުލަތެއްގައި ޝަރުޢީ ފިޔަވަޅު ޤާނޫނީ ގޮތުން އެފަދަ ކޯޓަކުން ބެލިދާނެ ވެއެވެ.

މިލްކިއްޔަތުގެ މައްސަލަ ހިނގާނީ ކޮންޤާނޫނަކުން ބަލައިގެން؟

36. ފިކުރީ މުދާ (intellectual property) ދެމެހެއްޓުމުގައި، އެއީ އިންސާނާގެ ފިކުރާއި ވިސްނުމާއި ބުއްދިވެރިކަމުން އުފައްދާ ކަންތައްތަކެއް ސިނާޢީ ތަރައްޤީއާއި ހަރަކާތްތަކަށް ކަމަށްވާ ކަމެވެ. ފިކުރީ މުދަލާއި ގުޅިފައިވާ ތަފާތު ހައިސިއްޔަތުތަކެއް އޮވެއެވެ. މިގޮތުން، ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުން ހަރަކާތްތެރިކަމަށް ފިކުރީ މުދަލާއި ގުޅޭ އެއް ހައިސިއްޔަތެވެ. ފިކުރީމުދަލާއި ގުޅޭ އަނެއް ހައިސިއްޔަތަކީ މިލްކުވެރިކަމާއި ގުޅިގެން ދެކޭ ޙައްޤުތައް ތަރައްޤީ ނުހުރި ޙައްޤުތަކާއި ކޮޕީރައިޓާ ގުޅޭ ގޮތުން، އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކުގެ ތަފާތުތަކެއް ހުރެއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 13 ވަނަ (ޤާނޫނު ނަންބަރު: 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ) ޤާނޫނު ނަންބަރު: ކޮޕީރައިޓް ކަމަށްވާތީ، ޤާނޫނު ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. "މިގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގައިވެއެވެ." (ޤާނޫނު ނަންބަރު:10/2014 (ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނު) ވަނީ ހިމެނިފައިވެއެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހިންގާ ސަރަޙައްދުގައި ސަރުކާރުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތަކުރާރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު (ޤާނޫނުގެ ފުރަތަމަ 7 ވަނަ މާއްދާ) "....އެއްގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ސަރުކާރުގެ ކުރިން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައް ހިންގުމެވެ. އެކަން ހިނގަމުންދާ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ ކުރަނީ ސަރުކާރުގެ ވަކިވަކި ޤާނޫނުތަކާއި ކޮންމެ ޤާނޫނެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ޤާނޫނުގައި މި ޤާނޫނުގެ ތަންފީޒުކުރުމާއި ގުޅޭ، އެ ޤާނޫނު ހިންގި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުރާ ކަމެއްގައި ފުރިހަމަ އެއްބަސްވުމެއް ކަމުގައި ވާނަމަ، އެއީ އެ ޤާނޫނު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުރާ ކަމެއްގައި ފުރިހަމަ އެއްބަސްވުމެއް ކަމުގައިވާނަމައެވެ."

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނު:

37. މަޖާޖްގެ ހުށަހެޅުން، ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނު[19]ގެ 1 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކުރާ ބުނަނީ، އެޤާނޫނަކީ "ދިވެހިރާއްޖޭގައި" ހިނގާނެ ޤާނޫނެއް ކަމަށެވެ. އަދި ކޮޕީރައިޓް އާގުޅޭ ގޮތުން އެޤާނޫނު ހިނގާނީ، ސަރަޙައްދީ އިމުގެ ބޭރުގައިކަމަށް ބައިނަލްއަޤުވާމީ ގޮތުން، ބައިނަލްއަޤުވާމީ އެއްބަސްވުންތަކާއި އަދި ބޭރުގެ ޤައުމުތަކާއި ހަމަޖެހިފައިވާ އިންތިޒާމުތަކުގެ ދަށުން މަޖާޖްގެ ހުށަހެޅުމަށް ފެނިފައިވާކަމަށެވެ.

38. ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނު[20]ގެ 1 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

> 1. (ހ) މި ޤާނޫނަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކޮޕީރައިޓާއި އަދި އެއާގުޅޭ އެހެނިހެން ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި، އަދި ބައެއްގެ އެހެނިހެން ދިފާޢުކުރުމަށް އެކުލެވޭ ޙިމާޔަތްކުރުމަށް އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅައިދޭ ޤާނޫނެވެ.

މިގޮތުންނެވެ. އެހެންވެ، މަޖާޖްއިން ބަޔާންކުރަނީ، މިޤާނޫނުގެ ދަށުން، ކޮޕީރައިޓް ލިބިދިނުމަށް ބައެއްގެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޝާއިޢުކޮށްފައި، ނުވަތަ އަދި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގައި އުފެއްދުނަމަވެސް ބޭރުގެ ގައުމެއްގެ ރައްޔިތެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮޕީރައިޓް ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމަށް އަދި އެފަދަ މަސައްކަތް މި ޤާނޫނު ނުހިނގާނެ ކަމަށެވެ. ސަބަބަކީ، ކޮޕީރައިޓް އަރައިގެން އަމަލު ހިންގިކަމަށް ބުނާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުން ބޭރުގައި (ޓްރެޑިޝަނަލް މީޑިއާގެ ގައި) ކަމަށްވާތީ މި ޤާނޫނު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކޮޕީރައިޓް ހިމާޔަތް ކުރުމަށް ޤާނޫނަކަށް ވާތީއެވެ.

---

[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު (23/2010)

[20] އެއަށް

ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނާއި ސަރަޙައްދަށް ބެލުމުގެ އުސޫލު

39. ކޮޕީރައިޓާއި ގުޅޭ ގޮތުން އެހެން ޖޫރިސްޑިކްޝަންތަކުން ނިންމާފައިވާ މައްސަލަތަކަށް ބަލާއިރު، ކޮންމެ ޤައުމަކަށްވެސް އެޤައުމެއްގެ ކޮޕީރައިޓްއާގުޅޭ ގޮތުން ޤާނޫނު ޤާނޫނުން ލިބިދޭ ޙައްޤު އެޤައުމެއްގެ ބޯޑަރުގެ ހަމައިން ނިމިގެންދާކަމަށް ބަޔާންކުރާ ހުކުމަކީ ޤާނޫނު ކުރިއަށް އުސޫލުތަކުން ހުރިހާ ބޭރުގެ ޖޫރިސްޑިކްޝަންތަކުން ނިންމާފައިވާ ގިނަ މައްސަލަތަކަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، ކޮންމެ ޤައުމެއްގެވެސް ކޮޕީރައިޓާ ގުޅޭ ޤާނޫނުގެ އާންމު ޢަމަލީ ސިޔާސީ ބެލުމުގެ ސަރަޙައްދަށް ނިސްބަތްކުރާ ޤާނޫނުތަކަކީ ކަމަށް ބަލަންޖެހެއެވެ. ޚާއްޞަކޮށް އެޤައުމެއްގެ ބޭރުގައި ކޮޕީރައިޓް އަތުވެއްޖެ ހުރިހާ މިމައްސަލައާއި މިއުސޫލު ހިނގާފައިވާން ވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިކޯޓުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ހުކުމް ހުކުމްކުރުމުގައި ބަޔާންކުރާ ޖޫރިސްޑިކްޝަނުގެ އަޑީގައި ޚާއްޞަ އެހެންކަމުން، ކޮޕީރައިޓް އަދި އެހެން ފަރާތްތަކުގެ ހިއްސާ ގޮތުގައި ތަޠްބީޤުކުރެވޭ އެއްބަސްވެއެވެ.

40. ނަމަވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑައެޅޭ ކޯޓަށް މިމައްސަލަ ބަލަންވާނީ، އިސްތިއުނާފު ޤަރާރު ފާހަގަކުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި، މަޤާމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވިފައިވާ ފޯރަމް ސަރުކާރުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި އާންމުކޮށް އެކަމުގެ ޖަވާބުދާރީ ރާވައި ހިންގަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައިކަމަށް ބުނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، މިމައްސަލައިގައި ބަޔާންކުރާ ކޮޕީރައިޓާ ޢަމަލެއް ހިންގާފައިވަނީ ހަމައެކަނި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަމަށްވާތީ ބުނެއެވެ.

41. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކުރި ކަންތައްތަކުގެ އަޑީގައި، ބަލާއިރު، މިމައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ބާރު ޤައުމުތަކަށް ނިސްބަތްވާ އުންސުރެއް (foreign element) ކޮޕީރައިޓްއާ އަޑަށްގެން ޖެހޭ އެ އަހަރެވެ. ނަމަވެސް އެއަށްވުރެ ހިންގި ފަރާތަކަށް މަޖާ އެވެ. ކުރިން ބަޔާންކުރި ފަދައިން މަޤާމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި

ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ (incorporate) ޤާނޫނީ ޝަޚްޞެއްކަމަށްވާތީ،[21] މިމައްސަލައިގައި އެޢަމަލު ހިންގި ތަނުގެ ޤާނޫނު (lex loci delicti commissi) ނުވަތަ ޖަރުމަނުވިލާތުގެ ޤާނޫނުއަށް ބެލުމުގެ ބަދަލުގައި، ދަޢުވާ ރައްދުވާ ފަރާތް ދިރިއުޅޭ ތަނުގެ ޤާނޫނު (lex domicilii) މި މައްސަލައިގެ މައްޗަށް ހިންގިދާނެކަމަށް ދެކެމެވެ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނެވެ. އަދި ފޯރަމް ކޮންވީނިއެންސް (forum conveniens)ގެ ހަމައަށް ބަލާއިރުވެސް، މިމައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތާއި ދަޢުވާ ރައްދުވާ ފަރާތަކީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ނިސްބަތްވާ ދެފަރާތްކަމަށްވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުގައި މިމައްސަލަ ބަލައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު (lex fori) މިމައްސަލައިގެ މައްޗަށް ހިންގުމަށް އެއްވެސް ހުރަހެއް އޮތްކަމަކަށް [illegible] [illegible] ނުފެނެއެވެ.

ބައިނަލްއަގްވާމީ މުޢާހަދާ:

42.ކޮޕީރައިޓް އުފެއްދުމެއް [illegible] އެކޮޕީރައިޓް [illegible] ހުރިހާ ޤައުމެއް ނޫނަސް ދުނިޔޭގެ ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި [illegible] އެއްބަސްވުމެއް ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހިމާޔަތްކުރެވޭ [illegible] ހަމަޖެހިފައި ވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮޕީރައިޓާ ގުޅޭ ޤާނޫނުތަކުންވެސް މިކަން ކަށަވަރު ކުރެއެވެ. އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] އޮތް [illegible] [illegible] ކޮންވެންޝަން [illegible]

43.[illegible]

---

[21] [illegible] 1/2003 [illegible] 13 [illegible] 3/2022 [illegible] 81 [illegible] 8 [illegible] 78 [illegible]

އެއްމިސާލަކީ، އެމެރިކާގެ ނިއުޔޯކްގެ އީސްޓަރން ޑިސްޓްރިކްޓްގެ، ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އަދި ސިމްހާގް ވ. ކިޑް ކާޓަރ ޓޫރިން، އިންކޯޕަރޭޓެޑް[22] މައްސަލައެވެ.

44. ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނު[23]ގެ 37 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ،

> ބައިނަލްއަޤްވާމީ
> މުޢާހަދާތަކަށް
> ޢަމަލުކުރުން
>
> 37. ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިވެރިވެފައިވާ ކޮޕީރައިޓާ އަދި ކޮޕީރައިޓާ ގުޅޭ އެހެނިހެން ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކުގެ، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބާރު ހިނގާނެއެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގައިވާ އެއްވެސް މާއްދާއެއް މިފަދަ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާއެއްގެ އެއްވެސް މާއްދާއަކާ ތަޢާރުޟުވާނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ މާއްދާގެ މައްޗަށް އެމުޢާހަދާއެއްގެ މާއްދާގެ ބާރު ހިނގާނެއެވެ.

މިފަދައިންނެވެ.

45. ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ވޯލްޑް ޓްރޭޑް އޯގަނައިޒޭޝަނުގެ މެންބަރު [illegible]،[24] އެ އޯގަނައިޒޭޝަނުގެ [illegible] [illegible] "ދި އެގްރީމަންޓް އޮން ޓްރޭޑް-ރިލޭޓެޑް އެސްޕެކްޓްސް އޮފް އިންޓެލެކްޗުއަލް ޕްރޮޕަޓީ ރައިޓްސް" ("ޓްރިޕްސް" އެގްރީމަންޓް) އަށް އަމަލު ކުރަންޖެހެއެވެ.

46. ޓްރިޕްސް އެގްރީމަންޓްގެ ދަށުން، ބާރން ކޮންވެންޝަން ފޯ ދި ޕްރޮޓެކްޝަން އޮފް ލިޓްރަރީ އެންޑް އާޓިސްޓިކް ވޯކްސް" (ބާރން ކޮންވެންޝަން) ގެ ފުރަތަމަ 21 މާއްދާ [illegible] އަމަލު ކުރަން [illegible] ޖެހެއެވެ.[25] އަދި ހަމައެހެންމެ، ޕެރިސް ކޮންވެންޝަނުގެ ފުރަތަމަ 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 19 ވަނަ މާއްދާއަށް އަމަލު ކުރަންޖެހެއެވެ.[26] ބާރން ކޮންވެންޝަނަކީ [illegible]

---

[22] *Simhaq v. Kid Carter Touring, Inc.*, 20-CV-2057 (RPK) (RER), (E.D.N.Y. Aug. 11, 2021) https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCOURTS-nyed-1_20-cv-02057/pdf/USCOURTS-nyed-1_20-cv-02057-0.pdf

[23] ޤާނޫނު ނަންބަރު (23/2010)

[24] ދިވެހިރާއްޖެއަކީ 31 މޭ 1995 އިން ފެށިގެން ވޯލްޑް ޓްރޭޑް އޯގަނައިޒޭޝަނުގެ މެންބަރުކަން އެ އޯގަނައިޒޭޝަނުގެ ވެބްސައިޓުން އެނގެއެވެ.

[25] pt 2, §1, art.9.1 of TRIPS agreement "Members shall comply with Articles 1 through 21 of the Berne Convention (1971) and the Appendix thereto…."

[26] pt 1, art.2.1 of TRIPS agreement "In respect of Parts II, III and IV of this Agreement, Members shall comply with Articles 1 through 12, and Article 19, of the Paris Convention (1967)."

ރައްކާތެރިކުރުމާއި ގުޅޭ ގޮތުން 1886 އިން ފެށިގެން ވުޖޫދުވެ އޮތް ބަރން ކޮންވެންޝަނުގެ މުޢާހަދާތަކާއި އަމަލުކުރާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ކޮންވެންޝަނެކެވެ. ޓްރިޕްސް ކޮންވެންޝަނަކީވެސް، ޑަބްލިއު.ޓީ.އޯ، އިންޓެލެކްޗުއަލް ޕްރޮޕަރޓީ ހައްގުތައް އިންޓެލެކްޗުއަލް ޕްރޮޕަރޓީއާ ގުޅޭ ވިޔަފާރި މުޢާމަލާތްތަކާ ބައެއް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ކޮންވެންޝަނެކެވެ.

47. ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ބަރން ކޮންވެންޝަނުގެ ސޮއި ބައިވެރިއެއްކަމަށް ނުވިނަމަވެސް، ކުރިން ބަޔާންކުރިހެން، ޓްރިޕްސް އެގްރީމެންޓްގެ ދަށުން، ދިވެހިރާއްޖެއިންވެސް ބަރން ކޮންވެންޝަނުގެ ފުރަތަމަ 21 މާއްދާއަށް އަމަލު ކުރަންޖެހެއެވެ. ބަރން ކޮންވެންޝަނަކީ ދުނިޔޭގެ ގިނަ ޤައުމުތަކުން ބައިވެރިވެފައިވާ ކޮޕީރައިޓާގުޅޭ އެންމެ މުހިއްމު ކޮންވެންޝަނެވެ. މިކޮންވެންޝަނުގެ ދަށުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަންކަމުގައި އެކި ކޮޕީރައިޓްގެ އުފެއްދުންތައް އުފައްދާ މުއައްލިފުންނަށް އެކަށޭނެ ރައްކާތެރިކަމެއް ލިބިދޭނެ ބަޔާންކޮށް މިންގަނޑު ކަނޑައަޅައިދެއެވެ.

48. މިމައްސަލައިގައި، ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުން ބަލާއިރު، ކޮޕީރައިޓްއަށް ފަރާތުން އަރައިގެންވާ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބުނެފައިވާ ޤަވާޢިދުތަކާގުޅޭގޮތުގައެވެ. އެއީ ކޮޕީރައިޓް ހިމާޔަތްވާ މުސްތަޤިއްލު ހިމެނިގެން ޕްރޮވިޝަން ހިނގައިގެންދާ 6 ވަނަ އަދަދު ޤާނޫނުތަކުގެ ބާރުތަކުގައި މަޖިލީހުގެ ފާސްކޮށް ނުކުރެވޭ ނުކުރެވޭނެ އޮންނަގޮތެވެ. ނަމަވެސް، ޤާނޫނުތަކުގެ ބާރުތަކުގައި އެމަޖިލިސް ނުކުރާ އިޖުރާތު، އެންމެހައި ބާރުތަކުން ސާބިތުކުރެވޭ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ކޮޕީރައިޓް މިނޫން އަދަދު ހިނގާފައިވާ ހަމައެކަނި ޤާނޫނުތަކުގެ ތަފާސް ނުވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައިވެސް ކޮޕީރައިޓް މިނޫން އަދަދު ހިނގާފައިވާކަން ހުރިހާކަމެއް ހިނގާކަން އެނގެއެވެ. ވީމާ، މި ދަޢުވާ ކަނޑައަޅައިދޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމުގައިވާ ކޮޕީގައި ކަނޑައަޅާފައިނު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނު މިމައްސަލައިގެ މުއްދަތު

ހިންގުމަށް މިޢާހަދާގައިވެސް ހުރަހެއް ނެތެވެ. މީގެ އިތުރުން ބަރން ކޮންވެންޝަނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރަނީ:

> "…the extent of protection, as well as the means of redress afforded to the author to protect his rights, shall be governed exclusively by the laws of the country where protection is claimed".

މިނަންބަރުގައި މިއޮންނަ "*where protection is claimed*" އޭ ބުނާ ބުނުން ސާފު ނޫންކަމާއި އޭގެ މާނައިގެ ތެރޭގައި ކޮޕީރައިޓްއަށް އަރައިގަނެވުނު ގައުމު *(country of protection)* ކަމުގައި ނޫނީ އެއީ އެގައުމެއްގައި ދަޢުވާ އުފުލި ގައުމު *(the country in which the action is brought)* ކަމުގައި މާނަ ކުރެވިދާނެކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.[27]

އިސްތިއުނާފީ އިންވަނަ ނުކުތާ:

49. އިސްތިއުނާފުކުރާ މަޖާޖޯގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުން ހުށަހަޅާ، އެނުކުތާތަކާއި ގޮތަށް ތަފްސީލުކޮށް ވާހަކަ ދައްކާ ނިމުނު ފަހުން،[28] މި މައްސަލައާއި ގުޅިގެން 06 މާރިޗު 2022 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ޓެރިޓޯރިއަލިޓީ އާއި ގުޅިގެން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކަށް ފޯކަސް ދިނުމުގެ ގޮތުން މަޖާޖޯގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ 3 ވަނަ ނުކުތާ (7.3) އިތުރަށް ޕާރުސިއުކުރަން ބޭނުންނުވާކަމަށް ދެންނެވިއެވެ.[29] މަޖާޖޯގެ ފަރާތުން މިނުކުތާ އިތުރަށް ޕާރުސިއުކުރަން ބޭނުންނުވާކަމަށް ބުނެފައިވިޔަސް، މިނުކުތާއާއި ގުޅިގެން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްލައިފައެވެ.

---

[27] L., S. J. A. (1999). World Copyright Law. Sweet & Maxwell.

[28] 28 ނޮވެމްބަރު 2021 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުން

[29] 06 މާރިޗު 2022 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި މަޖާޖޯގެ ވަކީލު ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތު ބަޔާން

50. އިސްތިއުނާފީ [illegible] ނުކުތާއާ ގުޅިގެން މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާ ތަކަށް ބަލާއިރު، މިމައްސަލައިގައި ފާހަގަކުރެވޭ ކޮޕީރައިޓް ފޮޓޯ، [illegible] ފަރާތުން ދެ ސައިޓެއްގައި ޝާއިޢުކުރިކަން އެނގެން އޮތެވެ. [illegible] [illegible] 2018 މާރޗް މަހުގެ ތެރޭގައި، ޖަރުމަނުވިލާތުގެ ބަރުލިނުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6 ވަނަ އަހަރުގައެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] 2018 ޖޫން މަހު 05 ގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

51. ނަމަވެސް [illegible] [illegible] 2018 ގައި ފޮޓޯ ޝާއިޢުކުރި [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ފަރާތުން [illegible] 2018 މާރޗް މަހުގެ ތެރޭގައި ޝާއިޢުކުރި ފޮޓޯއަކީ މުޞައްވިރުގެ [illegible] [illegible] ދަށުން [illegible] ކަމަށެވެ. އެއީ މުޞައްވިރުގެ behance.net ގައި [illegible] ކްރިއޭޓިވް ކޮމަންސްގެ CC BY-NC-ND 4.0 އިންޓަނޭޝަނަލް ލައިސަންސްގެ ދަށުން [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

52. ކްރިއޭޓިވް ކޮމަންސްގެ CC BY-NC-ND 4.0 އިންޓަނޭޝަނަލް ލައިސަންސްގެ ދަށުން ފޮޓޯ ބޭނުން ކުރުމުގައި އެލައިސަންސްގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] ލައިސަންސްގެ ދަށުން [illegible] ފޮޓޯ [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] ލައިސަންސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

53. ސުވާލަކީ، [illegible] އިންޓަނޭޝަނަލް ލައިސަންސްގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފޮޓޯ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟ [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] 2018 މާރޗް މަހުގެ ތެރޭގައި [illegible] [illegible] ޝާއިޢުކުރި 6 ވަނަ އަހަރުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible]

ޙައްޤުގެ ޒަމާނުން ކަމަށެވެ. ސަބަބަކީ، މިމައްސަލައިގައި ވާހަކަދައްކާ ޙައްޤު ހިމެނޭ ގޮތުން ފަރާތު އެއީ ވަރަސާތްތަކެއް ނުދުނު ކަމަށް ޙައްޤުގެ ޒަމާނުން ދެއްކި، ކޮޕީރައިޓް ޙައްޤަށް ޙައްޤުއަށް އަދަދެއްނުވާކަމާއި ސާބިތު ކުރުމުގައިވާކަމެވެ.

54. މިސާލަކަށް ދުވަހުން ބަޔާނުގެ، ދަށް ކޯޓުގައި ދައުވާކުރި އަދި ނިޝާނަށް ކޮޕީރައިޓް ދުވަހުން ސާބިތު ކުރުމަށްފަހު މަސައްކަތް ކުރި އުނދަގޫކަމެވެ. އެގޮތަށް، މިމައްސަލައިގައި ބައްޓަންކޮށް ޙައްޤަކީ އަދި ނިޝާނުގެ އަދިއަށް އުފެއްދުމެއްގެ ސާބިތުކުރުމުގައެވެ. ދެގޮތަށް، ކޮޕީރައިޓް ޙައްޤަށް ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުން ދިނުމުގައިވާ ކޮޕީރައިޓް ހިމާޔަތް ޙައްޤުއިން އަދަދެއްނުވާ ކަމެވެ.

ކޮޕީރައިޓް ޙައްޤު އަދި އަދި ނިޝާނުގެ އަދިއަށް އުފެއްދުމެއްގެ ސާބިތުކުރާނީ ދުވަހުން؟

55. ޙައްޤުގެ މަސައްކަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކޮޕީރައިޓްގެ ހިމާޔަތް ދިނުން މަސައްކަތްކުރުމެވެ.[30] ޤާނޫނުގެ މިހިމާޔަތް ދިނުމުގައި އެ އުފެއްދުމަކީ ނުވަތަ މަސައްކަތަކީ ފަސައްކަތްތަކުގެ އަސާސީ އުފެއްދުމެއް ނުވަތަ މަސައްކަތެއްކަމުގައި ވާނަމަށެވެ.[31] ހަމައެއާއެކު، ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތީން، އެ އުފެއްދުމަކީ ކޮންމެވެސް ވައްތަރެއްގެ އެކަށީގެންވާ ނަމޫނާއެވެ.[32] މިގޮތުން ސަރުކާރުތަކުން، ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެ އުފެއްދުމާ ހިމާޔަތް ކުރިވެ އެ އުފެއްދުމަށް އުފެއްދިއްޖެއެވެ.[33] އެހެން ގޮތަކުން ބުނާނަމަ، ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަކާއި ނުލައި އެބާރުބާ ކޮޕީރައިޓް ހިމާޔަތް ޤާނޫނުން ދިނުމުގައިއެވެ.

---

[30] ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (7) ވަނަ ނަންބަރު.

[31] ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާ.

[32] ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާ.

[33] ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).

56. އުފެއްދުމެއް ނުވަތަ މަސައްކަތެއް ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމުގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ ޝަރީޢަތުގައި މުޞައްނިފަކަށް އެ އުފެއްދުމަކީ އޭނާގެ އަމިއްލަ އުފެއްދުމެއްކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް މަގުފަހި ކުރުމެވެ.[34] އަދި ރަޖިސްޓްރީކުރުން އިޚްތިޔާރު ނުކުރާ ފަރާތަކުން އެ އުފެއްދުމަކީ މުޞައްނިފުގެ މިލްކިއްޔަތުގައި ސާބިތުކުރުމުގެ ބާރުގައި ވާއިރު ގޮތް އެކުލަވާލައިފައި އޮތްނަމަ އެއީ އަމިއްލަ އުފެއްދުމެއްކަން ސާބިތުކުރުމުގައި ލުއި ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.[35]

57. މިމައްސަލައިގައި، ވާހަކަދައްކާ ކޮޕީރައިޓް ޒޯޖްއަރު، އަދި ނިސްބަތްވާ އަމިއްލަ އުފެއްދުމެއްކަމަށްވާއިރު އެއްގޮތަށް އިތުރު މަޒްމޫނުގެ ފަރުމާން ސަލާމަތް ނުއުފެއްދުނެވެ. ކަމަށްނުވި ދަށު ކޮޕީގައި އުފެއްދި ސަލާމަތް، ކޮޕީރައިޓް ޒޯޖްއަރު ދިމިކަށް ގޮތެއްގައި އުފައްދާފައިވާ އުފެއްދުމެއްކަމަށްބުން ކުރި ސަލާމަތްކުރެވެ.[36] އެސަލާމަތް އިސްތިޢުމާލުކޮށް ހުރިހާކަން ސަލާމަތް ނުކުރެވޭ. މިގޮތުން، ކޮޕީރައިޓް ޒޯޖްއަރު އަދި ނިސްބަތްވާ އަމިއްލަ އުފެއްދުމެއްކަމަށްވާއިރު އިތުރު ދަށުކަމަށް ވާހަކަދައްކާ ނުކުރެވޭ. އެކަން އެގޮތަށް ސާބިތުވެއެވެ.

ކޮޕީރައިޓް ޒޯޖުގެ ކޮޕީރައިޓް ރިޖިސްޓަރަށް އަރައިގަތުމެއް ސާބިތުވޭތޯ ދުވުނުބާ؟

58. އަދި ނިސްބަތްވާ އަމިއްލަ އުފެއްދުމެއްކަމަށް ސާބިތުވާތީ، ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އިސްތިސްނާއި ހާލަތްތަކުގައި، ދުން އެއުފެއްދުން އެހެން ފަރާތަކުން އަދިން އުފެއްދުމަކީ، ނުވަތަ ސަރުޙަދުކުރުމަކީ ކޮޕީރައިޓް ޒޯޖުގެ މުބާޝަރު އަދި ނިސްބަތްވާ ހައްޤު ދިފާޢުކުރެވެ. ކޮޕީރައިޓް ޒޯޖް މަޖާޒީގެ ފަރާތުން ދު ފަރާތްގެ މަތިން ސަރުޙައްދުފަރާތްކަމާއި މަޖާޒީގެ ފަރާތުން އިސްތިޢުމާލު ނުކުރެވެ. އަދި ނިސްބަތް ބަޔާންކުރާ ކޮޕީރައިޓް ޒޯޖް މަޖާޒީން ސަރުޙައްދުފަރާތް ކޮޕީރައިޓް ރިޖިސްޓަރަށް އަރައިގަތުމެއް ކަމަށެވެ.

---

[34] ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ).

[35] ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ).

[36] ދު މިގޮތުން ނުވަތަ އެއްބަސްވުމެއް މަރުޙަލާގައި ގޮތެއްގައި އުފައްދާފައިވާ އުފެއްދުމެއްކަމަށް، އެ އުފެއްދުމުގެ އިޤްތިސާދީ ޙައްޤުތައް ފުރިހަމަ ގޮތުގައި އެ އުފެއްދުމެއް އޮތުމުގެ ގޮތުން މުބާޝަރުކުރުމެވެ. (ކޮޕީރައިޓް ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާ (ށ).)

އެއީ އަލީ ނިޝާނުގެ ހުއްދަ ލިބުމަކާއި ނުލައި މަޖައްލާއިން ކޯޕަރޭޓް ޓޫރ ކޮމްޕިޓިޝަން ފައިނަލް 2018 ގެ 6 ވަނަ އަދަދުގައި ޝާއިޢުކުރި ކުރުމެވެ.

މަޖިލީހުގެ ރައުޔު:

59. މަޖިލީހުގެ ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވަނީ، ކޯޕަރޭޓް ޓޫރ، 2018 ޗާޓަރ ވަނީ ޖުލައިމަހުގެ ބާއްވަން ޕްރޮޕޯޒްކުރި ކޮމްޕިޓިޝަން ފައިނަލް 2018 ގެ 6 ވަނަ އަދަދުގައި ޝާއިޢު ކުރެވިފައިވާ އިޢުލާނުގައި އަލީ ނިޝާން ފޮޓޯ ޢާންމު ހުއްދަތަކުގެ ދަށުން ކަމަށެވެ. އަދި ބްރޯޑަކްޝަން އަރިޔާސް ޕްރޮޑަކްޝަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނޭޝަން-އެކްސްޓެންޝަން ޓެލިވިޝަނުގެ ދަށުން ކަމަށެވެ. އަދި 05 ޖޫން 2018 ގައި މި ޓޫރ އޮންލައިން ކޮށްފައި ޝާއިޢުކުރި އަލީ ނިޝާނުގެ އެކްސްޓެންޝަން ޓެލިވިޝަނުގެ ދިނުމަށް އެއްބަސްވި 31 މޭ 2018 ގައި އެ ޓޫރ އަލީ ނިޝާން ފޮޓޯގްރާފުކޮށްދިން ކަމަށެވެ.

60. އެންމެކަމުން، މިފަދަ ސަރަހައްދުގައި، މިފަދަ ދުވަސްވަރު މިޓޫރ ދެ ފާރިއްކުގައި ޝާއިޢުކޮށްދީފައިވާތީ އެކަމެވެ. އަދި އެއިން ކޮންމެ ފަރާތަކުން މަޖައްލާއަށް އެކަށީގެން އަލީ ނިޝާނުގެ ހުއްދައާއި ރޮއްޔަލްޓީދީފައިން ބެލުމެވެ. މިއީ، މަޖިލީހުގެ ފާހަގަކުރަން ނުވާ ދިރާސާކުރެވެ. ވީމާ އެދިލާމު ސާބިތުކުރުމަށް މަޖިލީހުގެ ޖެހޭކަމެވެ.

61. މިޤަޟިއްޔާ އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން ފުރަތަމަ މިޓޫރ ޝާއިޢުކުރި 2018 ޗާޓަރ ވަނީ، އެކަށޭނެ، މަޖައްލާއިން ބޭނުންކުރިއިރު އާންމުކޮށް ދާއިރާ ހުއްދަގައި ބައްލަވާ ނުލަވާކަށް ސަރުކާރުގެ ފާރިއްކަށް ސާބިތުކޮށް ދިނުމަށް މަޖިލީހުގެ ޖެހޭކަމެވެ. އަދި ބްރޯޑަކްޝަން އަރިޔާސް ޕްރޮޑަކްޝަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނޭޝަން-އެކްސްޓެންޝަން ޓެލިވިޝަނުގެ މަޖިލީހުގެ ރިޢާޔަތް ކުރެވޭނީ ސާބިތުކޮށްދިނުމުން މަޖިލީހުގެ ޖެހޭކަމެވެ. މަޖިލީހުގެ ފާހަގަ އެކަށޭނެ ސާބިތުކުރެވޭ 2018 ވަނަ އަހަރު ޖުލައިމަހުގެ ބާރަތުގެ ގައި ނުލައި ކޮމްޕިޓިޝަން ފައިނަލް

2018 ގެ 6 ވަނަ އަހަރު ނުވަތަ އޭގެ [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައި އޮތްކަން އެނގޭކަން ނެތެވެ. އަދި [illegible] ހުށަހަޅާފައި އޮތްކަން އެނގޭކަން ނެތެވެ.

62. އިބްރާހީމް [illegible][37] [illegible] [illegible] [38] [illegible]

63. [illegible]

---

[37] [illegible]

[38] [illegible]

2018 ޖޫން މަހުގެ ކުރީ އާއި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހެދިކަމަށް ބުނާ [illegible] އެއްބަސްވުން:

64. މަޖިލީގެ ފަރާތުން ބަޔާންކުރައްވާފައިވުމުން، ގޮތުގެމަތިން [illegible] 2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަނަ އަހަރުގެ [illegible] ދެފަރާތުގެ [illegible] 2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

65. ނަމަވެސް [illegible] [illegible] 2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2018 ޖޫން މަހުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެފަރާތުގެ [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފު [illegible] ނިންމުން:

66. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމެއް. [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: 2020/HC-A/142 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފީ ފަސްވަނަ ނުކުތާ:

67. [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެތްކަމަށެވެ. [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (publicity) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (damages) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެތެވެ.

68. [illegible] ފަރާތުން [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"ގެ 48 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

69. [illegible].

ފަނޑިޔާރުން [illegible] [illegible] [illegible]

70. މިމައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ރައުޔު

71. މިމައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަންދުކޮށްދިނުން[39]

72. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ޙުކުމްކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ [illegible] ލިބިގެންވެއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible][40] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅަންވީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[41] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[42] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible].[43]

- **ޙުކުމް:**

[illegible] [illegible] ސިވިލް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

4710/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއާއި ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފުކުރި [illegible] [illegible]؛

---

[39] [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible]، [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 268 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

[40] މިކަމުގައި ދެވޭ އިސްތިސްނާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

[41] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[42] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[43] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

- މިމައްސަލައިގެ [illegible] ބަލާއިރު، ޖަދުވަލުގައި [illegible] އިސްތިޢުމާލު [illegible] ފަރާތުން [illegible] ކޮޕީރައިޓް [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2010 (ކޮޕީރައިޓާއި ގުޅުންހުރި ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ޤާނޫނު) [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ ސަބަބަކަށްނުވެއެވެ.

- [illegible] ފުރަތަމަ [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2010 (ކޮޕީރައިޓާއި ގުޅުންހުރި ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ ފުރަތަމަ މާއްދާއާއި، ބައިނަލްއަގުވާމީ މުޢާހަދާތަކާއި، [illegible] [illegible] [illegible] principle of territoriality of intellectual property rights [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ ސަބަބަކަށްނުވެއެވެ.

- އިސްތިޢުމާލު [illegible] ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ ސަބަބަކަށް ނުވެއެވެ.

އެހެންކަމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4710/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަމާއި [illegible] ނިންމާފައިވާ ނިންމުން [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި، މިމައްސަލަ ބަލާ ތިން ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުން:

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫން ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒު ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

(ރިޔާސަތު)